РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
„СВОБОДА"
„LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVI. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., четвер, 31-го жовтня 1918. Ч. 130. VOL. XXVI. JERSEY CITY, N. J., Thursday, October 31, 1918. No. 130.

ВЕЛИКА НАРАДА У ВЕРСАЛЮ.

АВСТРО-УГОРЩИНА ГОДИТЬ СЯ НА ВСІ УСЛІВЯ ПРЕЗИДЕНТА ВІЛСОНА.

Утворене „ліквідаційного" правительства в Австрії. – Угорщина проголосила независимість.

Німецькі независимі соціялісти домагають ся німецької републики з Лібкнехтом на чолі.

СПРАВА МИРА.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 30, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

ВЕЛИКА НАРАДА У ВЕРСАЛЮ.

Наради в справі услівій для розему оружа.

ВАШІНҐТОН, 29. жовтня. — **Осередок міжнародних подій переніс ся нині з Вашінґтону до Версалю. Військові представники Злучених Держав і аліянтів скажуть там тепер своє слово в справі мира.**

Вони скажуть Австро-Угорщині, в який спосіб вона може забезпечити собі безпроволочний мир на підставі безуслівної здачі.

Вони предложать головній воєнній раді і ґен. Фошови, головному командантови всіх [illegible] порішеня ґарантії, які є конечні на случай заключеня розему оружа з Німеччиною.

Головних членів ради з правом голосу є чотири: президент Вілсон, заступлений в особі полковника Гавза, анґлійський премієр, Ллойд Джордж, француський премієр, Клемансо, і італійський премієр, Орляндо.

В імени президента може голосувати полковник Гавз, але в справах дуже великої ваги буде голосувати, як сподіють ся, президент особисто при помочи кабля. Білий Дім буде получений телеґрафом безпосередно з Парижем через весь час нарад.

АВСТРО-УГОРЩИНА ПІДДАЄТЬ СЯ.

Австро-угорське правительство годить ся на всі жаданя президента Вілсона.

БАЗИЛЄЯ (Швайцарія), 28. жовтня. — Австро-угорський міністер заграничних справ поручив вчера австро-угорському послови в Стокгольмі упросити шведське правительство о переслане до американського правительства слідуючої ноти:

Відень, 28. жовтня.

У відповідь на ноту президента Вілсона з дня 19. с. м., яка була вислана до австро-угорського правительства, а яка містила рішене президента, що в справі розему і мира мусить ся говорити впрост з австро-угорським правительством, австро-угорське правительство має честь заявити, що воно зарівно як з попередними проклямаціями президента, годить ся таксамо й з точкою погляду, яка містить ся в останній ноті щодо прав австро-угорських народів, а передівсім Чехо-Словаків і Юго-Славян.

Вслід за тим Австро-Угорщина, приймаючи всі услівя, які подав президент до розпочатя переговорів в справі розему і мира, не бачить жадних перепон, такої ґадки є австро-угорське правительство, щоби розпочати сї переговори.

Австро-угорське правительство заявляє, що воно вслід за тим є готове, не ожидаючи висліду инших переговорів, війти у мирові переговори в справі мира між Австро-Угорщиною і державами противної ґрупи та в справі безпроволочного розему оружа на всіх австро-угорських фронтах.

Воно просить президента Вілсона, щоби він був так ласкавий розпочати кроки в сій справі.

Андраші.

УСЛІВЯ РОЗЄМУ ОРУЖА З АВСТРО-УГОРЩИНОЮ.

ВАШІНҐТОН, 29. жовтня. — З урядових кругів доносять, що Австро-Угорщина мусить згодити ся на отсї услівя, коли хоче заключити розем оружа з аліянтами:

1. Безпроволочно розпустити свої війска.

2. Дати запоруку, що сї війска не будуть ужиті проти Хорватів, Словінців, Чехів або Румунів.

3. Віддати до вільного ужитку аліянтам австрійські державні зелїзниці.

4. Обсаджене міжнародними війсками всіх важнійших австрійських кріпостий через час до мирової конференції.

5. Віддане в посїдане війск аліянтів великих австрійських осередків виробу оружа і амуніції, щоби Німеччина не могла дістати з Австрії воєнних матеріялів.

6. Віддане в посїдане середноморських фльот аліянтів великих австрійських пристаний на Адрійськім мори, доки мирова конференція не порішить справи повоєнних плянів на мори.

7. Дати дозвіл на перевіз війск аліянтів через Австрію до ужитя їх проти Німеччини відповідно до бажаня ґен. Фоша.

В НІМЕЧЧИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 30, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

СОЦІЯЛІСТИ ДОМАГАЮТЬ СЯ РЕПУБЛИКИ З ЛІБКНЕХТОМ НА ЧОЛІ.

Годять ся на відступлене Альзациї-Льотаринґії, Познаня і Ґданьска.

ВАШІНҐТОН, 28. жовтня. — **БАВАРСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ ДОМАГАЮТЬ СЯ РЕПУБЛИКИ З ЛІБКНЕХТОМ НА ЧОЛІ, як се доносять нинїшні телеґрами з дипльоматичних кругів.**

Независимі соціялісти в Монахії, столиці Баварії, критикують в острий спосіб соціялістів більшости, які позволили ужити себе цісареви за знаряд.

Соціялістичні бесідники домагають ся безпроволочного мира зі зреченем ся всяких німецьких претенсій щодо Альзациї-Льотаринґії, Познанщини і Ґданьска, заплаченем відшкодованя за знищеня в Бельґії і північній Франції та покритем втрат, які спричинили підводні лодки.

СПОДІЮТЬ СЯ ПРОГОЛОШЕНЯ НІМЕЦЬКОЇ РЕПУБЛИКИ.

Німецький цісар має на днях уступити з престола.

КОПЕНГАҐЕН, 29. жовтня. — **Після наради в Берліні, в якій брали участь провідники зі всіх країв німецьких, цісар Вільгельм вважає своє становище безнадійним і є готовий кождої хвилї уступити з престола,** як се доносять останні вести з Берліна.

Вісти, які наспіли з ріжних жерел з Німеччини, доносять, **що Німеччина вже небавом буде проголошена републикою та що уступлене цісаря є питанем кількох днів.**

Друга велика державна нарада.

АМСТЕРДАМ, 28. жовтня. — Друга з ряду велика державна нарада відбуваєть ся в Берліні, як се доносять нинїшні вісти з Берліна.

В нарадах беруть участь: наслїдник престола, всі державні секретарі, канцлер Максиміліян і всі члени воєнного кабінету. Предметом наради є мирова акція Німеччини і її союзників.

Передтим відбуло ся тайне засїдане воєнного кабінету.

Ходить чутка, **що князь Максиміліян старав ся намовити цісаря до уступленя, вважаючи те найпевнійшим кроком в напрямі мира.**

Радикальні посли підносять щораз відважнійше голос, жадаючи безпроволочного заключеня мира.

Всенїмецька партія зовсім стратила власть.

ЛОНДОН, 29. жовтня. — Часописи з Копенгаґен помістили розмову з д-ром Ніколяєм, професором університету в Берліні і бувшим лікарем німецької цісаревої. Др. Ніколяй утік з Німеччини літаком. Він заявив:

„Всенїмецька партія є вже зовсім безсильна. Німці, які привикли були, щоби їх хтось тягнув на мотузку, можуть попасти ся під власть диктатора, однак я думаю, що вони заявлять ся за републикою.

„Уступлене цісаря є річию певною".

Цісар Вільгельм згодив ся стати дідичним президентом.

ЛОНДОН, 28. жовтня. — **Цісар Вільгельм не має наміру зректи ся престола, але є готовий, коли сього вимагає добро народу, пристати на те, щоби його права обмежено,** як се доносять вісти, котрі походять з німецьких двірських кругів.

Цісар мав зробити таку заяву: **„Я не хочу опускати мого тяжко діткненого народу, але, коли се є конечним, я готовий позістати в характері дідичного президента німецької републики, подібно як королї Анґлїї, Бельґії і Італії.**

Ґрізні демонстрації в Берліні.

КОПЕНГАҐЕН, 28. жовтня. — До великих мирових заворушень прийшло вчера в Берліні перед будинком російського посольства в звязи з пятьма зборами виборчими, уладженими независими соціялістами, як се доносять нинїшні вісти.

Учасники демонстрації домагали ся усуненя цісаря і проголошеня німецької републики.

Поліція розігнала демонстрантів, увязнюючи шість осіб.

СПРАВА ПОЛЬЩІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 30, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

ПОЛЬСЬКІ РОБІТНИКИ ДОМАГАЮТЬ СЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ РЕПУБЛИКИ.

Російський большевик Радек орґанізує в Польщі большевицьку партію.

СТОКГОЛЬМ, 29. жовтня. — „Соціяль Демократен" одержав вісти з Варшави, що в Польщі радісно повитано донесене, що німецький канцлер Максиміліян приймив мирову програму президента Вілсона.

Соціялістична партія проголосила одноднєвний загальний страйк яко демонстрацію з тої нагоди.

Демонстрація відбула ся 15. жовтня. Всі мешканці Варшави вийшли на улиці міста. Зразу панував лад. Але о год. 2-гій пополудни великі товпи демонстрантів уладили похід по улицях міста, несучи червоні прапори і жадаючи загальної амнестії та повороту 300.000 польських робітників, висланих до Німеччини.

Тоді німецьке війско розпочало акцію. Коли товпи не хотіли услухати приказу, щоби розійти ся, німецькі жовнїри почали стріляти з машинових крісів, ранячи 32 осіб.

Вечером відбуло ся віче, в якім взяло участь 40.000 робітників. На вічу ухвалено протест проти стріляня до демонстрантів, коли соціял-демократ засїдає в німецькім правительстві. **На зборах ухвалено жадане утвореня польської демократичної републики.**

Большевики з Петроґраду вислали до Варшави Радека, щоби він зорґанізував у Польщі большевицьку партію.

В АВСТРО-УГОРЩИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 30, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

ЗОРҐАНІЗОВАНЕ ЛІКВІДАЦІЙНОГО КАБІНЕТУ.

Проф. Лямаш на чолї нового кабінету.

КОПЕНГАҐЕН, 28. жовтня. — Телеґрама з Відня доносить, **що цісар приймив в неділю резиґнацію барона Гусарека і іменував його наслїдником професора Лямаша.**

Після дальших донесень **проф. Лямаш має утворити кабінет, зложений з безпартійних членів, якого задачею буде скоро заключити мир і перенести власть з правительства центрального на правительства народні підчас переходової доби.**

АВСТРІЙСЬКІ НІМЦІ УТВОРИЛИ СВОЄ ВЛАСНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО.

ПАРИЖ, 29. жовтня. — **Екзекутивний комітет німецьких партій в Австрії утворив провізоричне правительство і рішив вислати окрему ноту до президента Вілсона,** як се доносять телеґрами з Відня.

У Відни грозить вибух революції.

ЛОНДОН, 28. жовтня. — **У Відни боять ся вибуху революції,** як се доносять останні вісти.

Три архикнязї утікли до замку в Ґеделе, недалеко Будапешту, а цісар Карло має небавом виїхати до Дебречина, на Угорщині.

Чеські власти переймили контролю над поживою.

АМСТЕРДАМ, 28. жовтня. — **Австрія передала всю контролю над поживою і її розділенем чеським властям в Чехії,** як се доносить віденська телеґрама до берлїнської „Фосіше Цайтунг" Сто возів бараболь находить ся в дорозї до Відня.

Телеґрама з Праги доносить, що згідно зі жаданем, яке поставили американські банкирі, чеські провідники дали запоруку, що чеське правительство буде всїми силами старати ся, аби новий режім був уведений в Чехії без заворушень.

В Празї, яка находить ся під контролею нового чеського правительства, панує спокій і щонайменьше під теперішну пору повна карність.

Чесько-Словацькі посли жадають відкликаня війск з чесько-словацьких земель.

ПАРИЖ, 29. жовтня. — **Чесько-словацькі посли, які були на послуханю у цісаря Карла, поставили домагане, щоби австро-німецькі війска опорожнили чесько-словацькі землї та щоби чесько-словацькі війска, які находять ся на боевім фронті, були відослані домів,** як се доносить телеґрама з Відня. **Делеґація заявила, що несповнене сих домагань може потягнути за собою вибух революції.**

НЕЗАВИСИМА УГОРСЬКА ДЕРЖАВА.

Угорщина в порозуміню з Чехо-Словаками і Юго-Славянами.

КОПЕНГАҐЕН, 29. жовтня. — **УГОРЩИНА ПРОГОЛОШЕНА НЕЗАВИСИМОЮ І ПРОТИДИНАСТИЧНОЮ ДЕРЖАВОЮ ПІД ПРОВОДОМ ҐР. МИХАЙЛА КАРОЛЬОГО В ПОРОЗУМІНЮ З ЧЕХО-СЛВАКАМИ І ПОЛУДНЕВИМИ СЛАВЯНАМИ, як се доносять вісти з Відня до „Політікен".**

У своїй промові в Будапешті ґр. Каролї заявив, що він предложив свою програму цісареви Карлови, який однак її не приймив. Опісля ґр. Каролї впровадив в житє свій плян на независимість Угорщини.

Архикнязь Йосиф видав проклямацію, в якій заявив, що цісар Карло поручив йому задачу обезпеченя цілковитої независимости Угорщини, як се доносить телеґрама з Будапешту.

В проклямації сказано, що мир буде скоро осягнений і Угорщина приступить до ліґи народів. Цілість і єдність Угорщини є найголовнійшою задачею.

Утворене угорської народної ради.

ВАШІНҐТОН, 28. жовтня. — Вісти з дипльоматичних кругів у Швайцарії доносять, що революційний рух на Угорщині вирвав ся зпід проводу лїдерів руху независимости.

Від дня 23. жовтня, як се доносить одна телеґрама, зайшли в Будапешті важні події. Берлїнські телеґрами стверджують, що на Угорщині зістала переведена мирна революція. Недавно зорґанізована „Угорська Народна Рада" стремить обняти власть в державі і заняти місце кабінету і сойму. До сеї пори на чолї сього руху, як виглядало, стояв ґр. Каролї.

Делеґати партії ґр. Каролього, радикалів і партій соціялістичних відбули дня 25. жовтня спільні наради і рішили утворити угорські збори під проводом ґр. Каролього. Сї збори видали до угорського народу маніфест, в якім висловлено жадане, щоби безпроволочно покінчити з дотеперішними методами правительства і парляментарним зіпсутем та щоби безпроволочно забезпечити Угорщині независимість. В маніфесті містить ся також жадане в справі безпроволочного покінченя війни, „яка нічого доброго принести не може", та зірваня союза з Німеччиною. Поставлено також жадане, щоби розвязати сойм. Право народів рішати про свою судьбу має бути признане в інтересі всїх народів, заселюючих Угорщину, які не ґоворять по мадярськи, згідно з принципами президента Вілсона. Угорщина, як се сказано вкінци, має вислати делеґатів на мирову конференцію, яка має обіймати виключно прихильників розоруженя і свободи народів. Лише народне представництво може рішати справу війни або мира.

Угорські часописи не признають більше цензури і друкують в заголовку отсї слова: „Ся часопись не переходила через цензуру". Загально заявляють, що в будучности вони не стерплять жадної цензури.

З останних подій показуєть ся, що ґр. Каролї втратив вже контролю над положенем. **Угорські народні збори диктують кождий крок.** Зорґанізоване ради робітників і жовнїрів в Будапешті є доказом, що на Угорщині проявляєть ся щораз сильнійше большевицький рух.

Большевицький савєт на Угорщині.

ПАРИЖ, 28. жовтня. — В Будапешті прийшло до поважних заворушень з причини іменованя ґр. Юлія Андрашія угорським премієром і австро-угорським міністром загр. справ, якого підозрівають о симпатії зглядом Німеччини, як се доносять вісти з Цюріху.

В Будапешті зорґанізовано комітет робітників і жовнїрів, який є представником крайної партії.

(Продовжене на стороні 5-тій).

"SVOBODA" (LIBERTY)

the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized, July 31. 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
to Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Число телефону 498 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

ВІДОЗВА ДО ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ КОМІТЕТІВ І УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ.

По причині смерти бл. п. о. Рубиновича, секретаря Української Ради, просить ся отсим всі українські комітети і Українців взагалі, щоби звіти із закупна бондів четвертої Позички Свободи присилали на адресу:

UKRAINIAN COUNCIL OF AMERICA,
520 East 6th Street, New York City.

У звітах просить ся подати число Українців і суму, за яку закуплено бондів в дотичних місцевостях.

Сі звіти просить ся присилати як найскорше.

УКРАЇНСЬКА РАДА.

ПРИГАДКА УКРАЇНСЬКИМ ГОРОЖАНАМ.

В сей второк, 5. падолиста, на „елекшен дей", будуть вибори в цілих Злучених Державах части конґресменів і сенаторів.

Републиканська партія приготовляєть ся завзято до виборчої кампанії. Цілию її осягнути більшість в палаті послів (House of Representatives) і в сенаті (U. S. Senate) у Вашінґтоні та — як видно із заяв републиканських лідерів — ставити перепони заграничній і внутрішній політиці президента Вілсона. Політика президента Вілсона стремить до освободженя всіх народів в Европі та до запевненя їм свободи і змоги економічного розвинутку, а в Злучених Державах до важних повоєнних демократичних змін в користь народу. З уваги на те всяка перепона, яка станула би проти політики президента Вілсона, є назадницька і на шкоду широких мас народних. Широкі маси американського народу мусять так дивитись на всяку подібну перепону, отже й на перепону републиканських політиків і тому підчас надходячих виборів ті маси **повинні з усіх сил підперти тільки демократичних кандидатів на конґресменів і сенаторів в цілих Злучених Державах.**

Ті широкі маси американського народу годять ся і підпирають дійсно демократичну мирову політику президента Вілсона і його пляни повоєнних реформ в Злучених Державах в користь народу, отже обовязком їх є виказати на „елекшен дей" балотами, що вони йому до помочи дають прихильне і згідне з його політикою законодатне тіло — палату послів і сенат. А палата послів і сенат будуть тільки тоді прихильні і згідні з політикою і плянами президента Вілсона, як в них буде **демократична більшість**, значить більшість представників демократичної партії, до якої належить президент Вілсон.

Обовязок підперти демократичних кандидатів підчас надходячих виборів лежить, як кажемо, на широких масах американського народу, однак **ми отсе відзиваємо ся спеціяльно до всіх Українців горожан в Злучених Державах, аби вони сповнили свій обовязок для волі і добра народу в Америці і всіх народів в Европі і на „елекшен дей" підперли президента Вілсона в той спосіб, що будуть голосувати тільки на демократичних кандидатів до палати послів і до сенату.** (В однім випадку тільки повинні підперти републиканця, Генрі Форда, котрий кандидує на сенатора зі стейту Мішіґен. Він заявив ся цілковито за мировою політикою і повоєнною програмою реформ президента Вілсона і тому, хоч він републиканець, републиканська партія станула проти нього і хоче його повалити, а натомісць демократична партія однодушно заявилась за його кандидатурою і підіпре його при виборах всіми своїми голосами).

Кінчимо покликом до Українців горожан: В сей второк всі як один станьмо за демократичними кандидатами; а підпираючи їх, підіпремо політику президента Вілсона, для добра широких мас народних в Злучених Державах і в Европі.

ЛІКВІДАЦІЯ АВСТРО-УГОРЩИНИ.

Австро-угорської монархії вже нема. Як прийшла була пора зліквідувати стару царську Росію, так тепер прийшов час на ліквідацію старої цісарської австро-угорської монархії, що була Габсбурською тюрмою народів таксамо як Росія тюрмою народів під ключем Романових. В обох тих тюрмах трісли тюремні брами і мури повалились і замісць царств до житя прийшли народи. Вони ще не зовсім свобідні ані в бувшій Росії ані в бувшій Австро-Угорщині, однак шлях до повної свободи довго поневолених народів вже недалекий.

Особливо в Австро-Угорщині народи ще тільки зачинають перебирати власть в свої руки. Цісарський уряд ще доси держить війска тих народів на воєннім фронті італійськім і француськім, а в дотеперішних краях Австро-Угорщини тримає війска в той спосіб розложені, аби поодинокі народи не могли перенятн своїх війск, однак ті народи вже проголосили свою самостійність і з Австро-Угорщиною не хотять мати нічого спільного.

Бачать се вже дотеперішні австрійські шляхотські рішаючі круги і утворили вже тільки ліквідаційний кабінет під проводом Лямаша, який, очевидна річ, має тільки бути при ліквідації австрійської держави.

По справедливости, сей кабінет повинен тільки бути сьвідком, а ліквідацію повинні перевести народи самі.

Українці вже ухвалили свою державу, яка має бути зложена з Галичини, північної Буковини і угорської України (північно-східної части бувшого угорського королївства), яка, розуміеть ся, тепер стреміти-ме тільки до злуки з київською Україною.

Краківщина може злучитись з Польщею.

Чехо-Словаччина творить свою окрему державу.

Румуни з полудневої Буковини злучать ся з Румунами з Угорщини в одну державну цілість, яка може злучитись з теперішною Румунією.

Серби і Словінці з бувшої Австрії злучать ся з Хорватами і Сербами з Угорщини в одну державну цілість, яка може злучитись з землями балканської Сербії і Чорногори.

Італійські землї бувшої австрійської держави злучать ся з Італією.

Німецькі землї бувшої австрійської держави проголосили Німці самостійною німецькою державою, яка хоче вести мирові переговори на власну руку.

Мадярські лїдери на Угорщині хотять ратуватись, проголошуючи „самостійність" Угорщини. Се нібито „самостійність" від Австрії, однак Угорщина нічим не ріжнить ся від Австрії. Там таксамо є кілька народів, котрі хотять таксамо своєї самостійности, а не мадярської. Мадяри вже признали свободу Хорватам і Сербам, а також Словакам, але вони мусять згодитись, чи хотять чи не хотять, і на свободу всіх народів, що були доси в мадярській неволї. Самостійна, чи навіть і свобідна Угорщина — се ще не є жадна розвязка. Не можна Мадярам піддавати других народів, а до того поодинокі народи Австрії і Угорщини є поділені між обома тими державами, так що годі рішити справу угорських народів без народів австрійських. На Угорщині також самі народи мусять рішити про свою долю. І там також здав би ся ліквідаційний кабінет, але і він повинен бути тільки сьвідком того, що рішать самі народи.

Ті народи, котрих землї лежать в обох тих державах, мусять постановити про свою долю спільно, а ті, котрих братя мають свої держави поза межами дотеперішної Австро-Угорщини, мусять також стреміти до злуки зі своїми державами.

Хід подій розвиваєть ся тепер корисно для такої власне розвязки і є надія, що всі народи Австро-Угорщини осягнуть повну свободу і самостійність.

Німецька соціялїстична ґазета „Форвертс" пише, що зникнене Австрії скінчить війну. Та ґазета може розуміла цілу Австро-Угорщину, бо тільки ліквідація і зникнене цілої австро-угорської монархії буде одним з найважнійших актів для демократичної розвязки при скінченю війни.

Народи сеї монархії повинні дістати цілковиту свободу, а вони вже самі, разом з міжнародною мировою конференцією, рішать про свою будучу долю, про свій внутрішний устрій і про взаїмне порозуміне або злуку в ґрупи кількох народів.

ПІД РОЗВАГУ НАШИМ ПРОВІДНИКАМ В АМЕРИЦІ.

В „Свободі" є тепер богато ріжних статий і заміток, над котрими кождий Українець повинен поважно застановити ся, бо ті статі і замітки мають велике значінє для цілого нашого загалу.

Мене цікавлять найбільше поклики Української Ради в Америці. Нераз прочитаю собі таку статю, тай жаль за серце стисне. Яка то робота лежить перед нами в таку важну для нас хвилю, а так мало рук до праці... А ще гірше жаль, коли почуєш, як деякі наші інтелїґенти, що уважають себе за українських провідників в Америці, нічого для народної справи не роблять, а ще й иноді стають кирпнити та перепиняють роботу тим, котрі мають до того щиру волю й охоту.

Правда, Українська Рада вже зробила богато і ще може зробити богато більше, але брак аґітації і відповідних фондів. Я від себе радив би запобігти сим бракам ось-так: Українська Рада повинна вислати від себе одного делеґата по всіх закутинах Америки, де лише жиють Українці, щоби той делеґат устроював віча і збирав гроші на фонд Української Ради в Америці. Притім він міг би продавати цікаві книжочки і збирати передплату на часопись „Свободу", бо „Свобода" є найліпшою українською часописию в Америці. Вона в коротким часї отворилаб очи неодному темному чоловікови, бо в кождій майже місцевости є ще доволї таких людий, що ти йому говори, що хочеш, а він тобі не вірить і нічого не дасть. Каже: „А то хиба я сам не знаю, де гроші післати, або щонебудь купити?" Але того не зробить — гроший на ґазету не пішле і жадної книжки не купить. А як би приїхав чоловік їм незнаний, то йому дадуть і в него куплять, що би не було, аби лиш українське.

Після моєї гадки наш нарід, замісць підоймати ся вгору, паде так низко — чи не найнизше від всіх инших народів. Другі народи устроюють віча, продають книжки і часописи, кричать до своїх людий на ціле горло, і через те вони мають нагоду згуртувати свій нарід в одну велику громаду. А наші люди нераз заходять на такі чужі, а то й ворожі нам віча, і неодин, як там наслухав ся польського або кацапського бесїдника; як побачив, що той бесїдник так стукав кулаком до стола — то хоч не пристав до них, але таки зістав їх прихильником. Я самий був одного разу на такім польськім вічу і мав нагоду бачити на власні очи, як Українці з радостию розкупили польські книжки. Менї було дуже дивно, що декотрі наші люди так прихильно відносять ся до польської справи. Правда, були і такі, котрі кривим оком дивили ся на ту траґедію, але їх було мало.

Я пригадую собі минувші часи, як др. Семен Демидчук їздив по Америці і Канаді в р. 1912 і 1913. Як тодї нарід його витав в кождій місцевости і з якою щиростию складав жертви на „Рідну Школу" в Галичині. А чи тойсамий добросердний нарід не зложив би тепер своєї лепти на ще більше пекучі народні потреби? Таж тепер в старім краю більша біда і нужда ніж перед війною. Тепер ціла наша Україна, від Сяну аж по Кавказ, перевернена догори ногами. Сотки тисяч, а може і міліони нашого народу гинуть з голоду і від холоду. Вони не мають даху над головою і помочи їм нізвідки дістати. Хто-ж їх підпоможе, як не ми самі? Всі народи ратують своїх земляків, чим можуть, то і ми повинні сповнити свій народний обовязок і виратувати свій нарід від наглої смерти. Бо як наші люди згинуть там від голоду, то ми тут згинемо від сорому перед чужим народом. Але до сего треба праці і просьвіти, бо лиш той нарід знає оцінити і запобігти своїм недостаткам, котрий любить свою вітчину і знає свою історію. А в нас ще є богато таких, котрі не знають, що то є Україна або Українець, а такого несьвідомого чоловіка можна легко затягнути до чужої кошари.

От наведу тут один факт. Один наш Українець, хоч умів трохи читати, але ніколи нічого не читав, і москвофіли затягнули його до свого товариства та зараз зробили з него твердого кацапа. Я про се довідав ся і менї стало маркотно. Знаючи його добре (він є родом з мого рідного села), я зараз догадав ся, що він се зробив з несьвідомости. Здибаю його раз і питаю ся: „Чи то правда, товаришу, що ти належиш до кацапського братства? Таж ти Українець!" А він каже до мене: „Деж та Україна? Вони менї кажуть, що України нема, що то всьо русске". А я йому кажу: „Та тут України нема, лиш український нарід, а Україна є там, відки ми приїхали. А ті, до котрих ти пристав, то запроданці нашого народу, то царські слуги і т. д." — „А, — відповів мій краян — та я нічого не читаю тай про се не знав". — „Ну, — кажу — то я тобі дам „Свободу" і пару книжочок. Ти собі се уважно прочитай, то довідаєш ся, як вони тепер тебе обманули". Дав я йому кілька чисел „Свободи", нераз навіть і сам ще не читав, а йому заніс, оповів йому дещо про нашу історію, про козаків, про Шевченка — і за пару місяців він став сьвідомим Українцем, а кацапів мав за найбільших ворогів свого народу. Він дав менї гроші на книжки, які я йому спровадив з адміністрації „Свободи", і я дав йому в дарунку одну свою книжку — за те, що він мене послухав. За те кацапи хотіли на менї пімстити ся, але я собі з того нічого не робив.

Отже я переконав ся, що нашим людям брак просьвіти, віч, відчитів, добрих аґітаторів і щирих провідників. Як би те все було, то й осьвідомлене народу пішлоб швидко вперед, а так підупадає наш нарід, а за ним і наші часописи, книгарні, склепи і т. п.

Ще собі пригадую, як їздив по Америці п. Дмитро Андрейко, яко делеґат „Просьвітної Комісії" У. Н. Союза. Він давав відчити, продавав книжки, засновував читальні „Просьвіти" і т. п. Скільки то тоді було відновило ся читалень, а скільки заложилось нових. Завше можна було щось цікавого прочитати на сторінках наших часописий, а понайбільше в „Свободі", були звіти про народну роботу, а тепер лише з деяких місцевостий дасть ся чути про читальню і її діяльність. А хто сему пошкодив, як не роздори і ненависть між провідниками? А як ненависть запанує між провідниками, то між людьми ще гірше.

Такому оплаканому станови можнаб ще зарадити при помочи віч, але віч народних, а не киринних або підступних. Коли оголосить ся публично, що в якійсь місцевости такий а такий делеґат буде референтом на вічу, то від вічевого комітету даної місцевости не жадати згори 30 долярів за висланє того делеґата на заповіджене віче. Так роблять деякі наші соціялїсти, що нібито душу людям дають, а шкіру з них стягають. Бо нарід зараз настрашить ся і віче представить ся йому рабунком. Чейже комітет не піде наперед збирати гроші на віче, а потому відбувати віче, бо комітетовим ніхто гроший наперед не дасть. Комітет може лише вистаратись о місце на віче і запросить нарід на означений час, а як добрий делеґат приїде, віднесеть ся прихильно до людий, то люди самі обсиплять його грішми і радо сповнять свій народний обовязок.

Не треба робити так, як роблять федераційники — за народом ідуть і нарід в багно пхають. Як їм вишлеть ся гроші за делеґата наперед, то тоді той делеґат буде говорити, що схоче, про свої особисті справи, бо він уже заплачений. Хтось міг би на тій підставі думати, що коли такий делеґат приїде на віче, то його вже можна в данїй громаді задержати, бож він уже куплений за 30 долярів... Сьмішний се соціялїзм. В таких соціялїстів стільки правди, що в мусї крови, а в „Народній Волї" українства.

Є ще такі місцевости, де люди про соціялїстів знають дуже мало. Там можна легко завести порядок, лиш треба про се подбати, до тих людий загостити, представити їм, кого вони мають підпирати і кому вірити та заохотити їх до єдности, до праці, до читаня книжок і часописий та до зложеня жертв для своїх рідних в старім краю і для покритя коштів на удержанє інформаційного бюра у Вашінґтоні. Тепер є така хвиля, на яку ми вже сотки літ ждали і нарешті діждали ся. Але вміймо сю хвилю використати, і то зараз, бо мир може наступити ще перед весною. А ми як запропастимо таку дорогу хвилю тепер, то її вже не діждемось і за тисячі літ...

Ми під сю пору можемо зробити богато, бо ми на воли і кождий з нас при центї. Ми вже богато помогли нашій прибраній вітчині, то поможім і нашій рідній вітчині, бо многі з нас схочуть по війні вернутись у рідні села, до рідних родичів, жінок, дітий — на рідну і вільну Неньку-Україну. А як ми тої своєї Неньки тепер нічим не підпоможемо, то вона не буде вільна і ми не будемо мати чого там вертати.

Я дуже добре передумав те, що тут написав, і прийшов до заключеня, що наш теперішний народний застій в Америці дасть ся рушити з місця тільки при помочи народних віч з рамени Української Ради і при помочи нашого духовенства, котре могло би розвести сильну аґітацію по церквах. Український Народний Союз і Провидінє можуть зробито, тосамо по своїх відділах через „Свободу" й „Америку", а читачі і прихильники обох сих часописий можуть також станути до помочи. Треба лише назначити добрих бесїдників і оголосити публично кілька днів наперед, в котрій місцевости маєть ся відбути віче і котрого дня.

Теодозій Спасик.

Наша ґазета є присьвячена робітничій справі. Доля та судьба нашого робітника лежить нам на серци передівсім. Не дбаєм о зиск, тільки о твоє добро, мученику праці! — Пренумеруйте „Свободу"! („Свобода", число 1-ше, 15. вересня 1893).

НАШ ПАТРІОТИЗМ В ПРАКТИЦІ.

Послїдними часами ми, Українці, почали говорити і писати богато про патріотизм.

В Америці ми найбільше пишемо і говоримо про патріотизм. В наших українських ґазетах, майже без виїмку, читаємо: „Українці, будьмо патріотами".

На вічах і зборах в кождій місцевости наші бесїдники кличуть до нас: „Українці, будьмо патріотами".

Підемо до церкви в неділю чи в якесь сьвято — і там чуємо на провіди, як наш сьвященик говорить: „Братя і сестри, будьмо патріотами. Дивім ся на других і ми так робім".

Чужий чоловік, колиб розумів нашу мову, вислухавши таких патріотичних апелів, инакше не подумав би тільки те, що серед Українців панує сильне братерство і любов; що кождий Українець і Українка, без огляду на партії, за свій нарід, за свою вітчину готові зложити голову на поли битви, колиб сего патріотизм вимагав. Одним словом, кождий Українець за Українця і за українську справу готовий на всі консеквенції.

Патріотом називаємо того чоловіка, що любить дуже свій нарід і край і все є готовий позбути ся всего, що йому є наймилійше, коли сего вимагає справа.

Отже читаючи поклики до патріотизму в тій або другій ґазеті, ми віримо, що ті, котрі пишуть ті поклики, є патріотами.

Бути на вічу або зборах і чути, як один і другий бесїдник просить нас бути патріотами, ми віримо, що ті бесїдники є патріотами.

Пійти до церкви і прислухувати ся словам нашого сьвященика, як він нас просить бути патріотами і наслідувати других людий, ми віримо, що той сьвященик є патріотом.

Словом сказати: Ми віримо, що всї ті, котрі пишуть, говорять і радять нам всїм бути патріотами, є такі люди і щирі патріоти, що з любови до народу і вітчини вони є готові не лише віддати все, що їм наймилійше, але навіть своє житє.

Так ми всї думаємо, бо на иншу думку місця нема. Так ми повинні думати.

Однак, як в кождім иншім дїлї судимо чоловіка не по словах, але по ділах, так маєть ся річ і з патріотизмом.

Бесїдника, який на вічу говорить „будьмо патріотами", а сам ховаєть ся поза угли, коли прийде черга на него вказати патріотизм, ми повинні вважати за непатріота.

Сьвященика, який говорить нам в церкві „братя і сестри, будьмо патріотами", а сам того не робить і забуває на патріотизм, ми повинні уважати за непатріота.

Ми дальше пишемо і говоримо, що одиницям, котрі що иншого говорять, а що иншого роблять, ми повинні дати нагану. Се є нашим народним обовязком дати їм нагану, бо такою наганою, чи там критикою, ми напоминаємо ту одиницю, що з такими поступками нарід не годить ся.

Так ми пишемо, так говоримо, так думаємо. Гарно! Гарнїйше не може бути...

Але вдармо ся в груди і признаймо ся: чи так маєть ся наш патріотизм в практиці? — Ні!

Доказів на се маємо тисячі. Однак полишім минувшину. Може ми в минувшині не розуміли добре слова патріотизм. Може ми були байдужні, а може ми думали, що нам наша доля вже ніколи не усьміхнеть ся. Але нинї?

Нинї на такі наші викрути нема місця і не повинно бути місця. Чи так воно є? — Нема!

За найліпший доказ нехай буде для нас теперішна катастрофа, яка навістила не одну українську родину, — теперішна хороба, так звана інфлюенца.

Поміж тисячами українських родин є сотки, що не мають одного цента не лише на курацію, але навіть на склянку молока. А що ми на се? Як ми задивляємо ся на ту справу? Ми собі легковажимо тут патріотичну справу. В многих випадках сусіди і приятелї навіть не зайдуть відвідати тої нещасливої української родини. Вони кажуть: „Нехай їх Господь ратує". А коли умре котрий член родини, то ми жалуємо подарувати пару центів на погріб тіла. Се є правда і незадовго певно будемо читати дописи з неодної місцевости про такі наші непатріотичні вчинки.

По части ми маємо рацію, коли говоримо, що померший повинен був належати до якоїсь орґанізації запомогової; а як не належав, так добре на него. Се є добрий примір для тих, що не належать до орґанізації. Се є найліпшим доказом, що до орґанізації кождий Українець повинен належати. Але ми не повинні забувати на те, що з трупом і з сиротами на такі наші арґументи не повинно бути місця. На такі річи нам наш патріотизм не позволяє під теперішну хвилю. Такі арґументи полишім на пізнїйше, а вони у відповіднім часї принесуть нам велику користь.

На сїм місци не зашкодить приглянути ся поведеню нашого духовенства. Правду сказати, деякі наші сьвященики поступають не так, як патріотизм нам наказує.

В хвилї, коли сьвященики других народів не тільки що ховають тіло бідного чоловіка цілком безплатно, але навіть копають гроби на тіло і кажуть, що „нас до такого дїла кличе християнство і патріотизм", то деякі наші сьвященики не годять ся позволити поховати українського тіла на українськім цвинтари. За найбільші причини подають, що небіщик не належав до парафії, або був соціялїстом, або „боять ся" висших властий.

Ми не віримо, щоби вони робили се зі страху перед адміністратором. І не хочеть ся вірити, щоби вони робили се перед страхом гріху, бо коли одні сьвященики говорять, що „до такого діла кличе нас християнство і патріотизм", то другим ми не можемо вірити, що вони боять ся гріху.

Та як би воно там не було: чи причиною такого стану є наша невирозумілість чи байдужність, страх чи не страх, ми тільки пригадуємо ту справу яко примір нашого непатріотизму. Не пишемо також з якоїсь особистої або партійної пімсти, але пишемо се тому, що такі річи не повинні коїти ся зі сторони наших деяких сьвящеників.

Ми взяли отсей примір, бо уважали його за відповідний. Таких примірів є тисячі. Цілу книжку можна списати.

Чи ми думаємо такими примірами заохотити наших меньше сьвідомих братів до патріотизму? Чи такими вчинками ми думаємо поставити наш патріотизм нарівні з патріотизмом других народів? — Ніколи!

Ми зробимо велику прислугу для української нації і будучої ґенерації, як перестанемо дурити самі себе і виставляти ся на сьміх перед культурними народами.

Слово „патріотизм" нинї є перше слово в боротьбі за красшу долю народу. Нинї бачимо власними очима, як другі народи, вчисляючи також і Українців у старім краю, цінять патріотизм не словами, але ділами.

Робім і ми так, Українці тут в Америці. Будьмо патріотами не на папери і не на словах, але на ділах.

А. Пашук.

Від Редакції. Ми з деякими виводами п. Пашука не годимо ся. Инша приміром річ „християнський обовязок", а инша „пошанованє волї помершого". Коли померший за свого житя відносив ся ворожо до церкви і умер без розкаяня (не говоримо тут про смерть наґлу), то видно, що се було його волею, і сьвященик не може в такім випадку примінювати християнського обовязку, а радше повинен пошанувати послїдну волю помершого, який на смертнім ложу не висловив бажаня бути похороненим на українськім цвинтари. Українські цвинтарі є для тих Українців, які їх удержують. Для „інтернаціоналїстів" є инші цвинтарі...

ДОПИСИ.

3 NEW YORK. N. Y.

Большевицька робота.

Я вже від довшого часу приглядаю ся тут большевицькій роботі в Нар. Домі в Ню Йорку. Відколи тут завязала ся Укр. Нар. Громада, яка мала на цїли побудувати Нар. Дім, то наші большевики наробили зараз на всїх і вся богато крику, що тут не треба жадного Нар. Дому для наших Українців в Ню Йорку. А коли Укр. Нар. Громада стояла при своїм та склйкувала мітінґи, щоби як найскорше можна приступити до будови Нар. Дому, то наші большевики, наївши ся вдома до волї свинини, ішли також на мітінґ, щоби там дати волю своїм „високим" гадкам... А коли увиділи, що своїми „арґументами" на мітінґу не доведуть до нічого, то взяли ся на способи і давай писати до найсправедливійшої української ґазети — „Народної Волї", що в Ню Йорку не треба жадного Укр. Нар. Дому. І найсправедливійша „Народна Воля" поміщувала статї за статями та дуже радо принимала всякого рода плюгаві і безличні напади на народних робітників в нашій громадї. Було навіть таке, що в однім числї находило ся три або й чотири „патріотичні" статї. „Нар. Воля" завзяла ся за всяку цїну разом з большевиками не допустити до того, щоби в Ню Йорку був „Народний Дім".

Під статями большевики підписували ся всякого рода іменами. Одного разу „Нар. Воля" навіть не знала, під котрим числом мав відбути ся мітінґ, а однакож писала, хто що на тім мітінґу говорив, і як говорив — помимо того, що на тім мітінґу навіть не було того чоловіка. „Народна Воля" мацала на помацки, як сліпий чоловік, де лише був мітінґ Укр. Нар. Громади, і зараз на здогад писала, що там говорило ся, під котрим числом дому, при котрій улици відбував ся мітінґ Укр. Нар. Громади і т. п. Нераз так було, що малисьмо з початку мітінґ в церковній гали, при 7-мій улици, а „Нар. Воля" писала, що се було під якимсь-там числом при 8-мій улици. Найцїкавійше то се, що по найбільшій части ми мали мітінґ в пятницю, він тягнув ся нераз до 1-шої або 2-гої години в ночи на суботу, а „Народна Воля" вже в суботнїшнім числї писала довжезну статю про той мітінґ і ми вже в суботу могли се читати. Дивна річ, як у Скрентонї могли знати в четвер вечер (найпізнїйше в пятницю рано), що говорило ся на мітінґу в Ню Йорку в пятницю в ночи... Таке чудо можуть зробити лише правовірні большевики, або правдомовна і непорочна „Народна Воля".

Найбільше прославив ся своїми дописями „добродій" Поморянський з большевицького табору. Той вже писав на Укр. Нар. Громаду без кінця тай без міри! Дорога була зовсїм ясна; вона вела до того, щоби за всяку цїну не допустити до основаня Українського Народного Дому в Ню Йорку.

Колиж наші вельми шановні большевики побачили, що нічого не вдіють, бо помимо великих перешкод Нар. Дім зістав укінчений та відданий українському народови до ужитку, тоді давай брати ся на другий свій спосіб: зачали старати ся всїми силами, щоби робити роздори на мітінґу і в той спосіб не допустити до жадних ухвал.

Бувший тоді предсїдатель Укр. Нар. Громади, о. Н. Підгорецький, увидів, на що то заносить ся і задля сьвятого спокою уступив. Якаж то тоді велика радість була межи всїми большевиками — то вже т..х побіда не дасть ся описати! Зараз наші большевики поставили свого кандидата на голову Укр. Нар. Громади, а той з великою радостию приймив сей уряд і всю відвічальність на себе. Тоді наші большевики порушили небо і землю, всїх і вся завзивають, аби ставали в їх большевицькі ряди, а вони вже кождого ущасливлять, хто тільки приступить до них, бо у них зараз буде свобода совісти, свобода слова, свобода діл — словом: кождому буде вільно робити те, що йому захочеть ся. Щоб дістати своїх „товаришів" до уряду в Укр. Нар. Громадї, давай кричати на попередні порядки, котрі без них позаводили ся, а вихваляти свої, які вони знають позаводити. І перекричали всїх, бо були певні своєї побіди, і вдало ся їм ще кількох своїх крикунів встромити до уряду Укр. Нар. Громади. А головою Укр. Нар. Громади зробили п. Ружака і відспівали йому зараз многолітствіє з радости, що після чартеру Укр. Нар. Громади він має зістати до пятьох літ. Подали всїм до відома, що він буде найлїпше провадити порядки, тому, що був передтим головою контрольорів книжок в Укр. Нар. Громадї і найбільше верещав на старі порядки. Мартинця знова поставили до контролї книжок, тому, що він був делеґатом на конвенцію, отже мудра особа.

І таким робом Укр. Нар. Громада зросла в силу, бо дістала до уряду найповажнїйші особи в народнім ділї. Але що з того, коли на нещасте для Укр. Нар. Громади большевицький голова не довго попасав на своїм становищи. Бідачиско зрік ся всього щось по двох місяцях, з тої причини, що його голова була завузка до так великої Укр. Нар. Громади в Ню Йорку. Бранжа настановила його відтак контрольором книжок, але і на тій позиції він не має щастя, бо наші большевики є з него незадоволені. Хотяй він все голосить, що нема порядку в книжках, і навіть Мартинець йому помагає шукати тих непорядків, то все на місячних зборах так виходить, що при справозданю контролї признаєть ся, що всьо є „ол райт". А як йому хто закине, чому він перше все говорив про якісь непорядки в книжках Укр. Нар. Громади, то він зараз заявляє, що на тоє є ще досить часу, аби знайти в дечім які непорядки.

І так наші большевики старають ся конечно всїми силами приписати вину теперішному предсїдателеви, п. Задорецькому, та знайти на него хоть щонебудь, що в чімсь він провинив ся, аби мати причину скинути його з предсїдателя Укр. Нар. Громади, а поставити знова свого приклонника. Про се старають ся найбільше наші „інтернаціонали" з бейзментів, а помагають їм ті їх відділи, котрі ідуть до Народного Дому вчити ся своїх представлень та робити всякі проби, а з готовими вже представленями ідуть на жидівські галї. Вони в ґазетних оголошенях заявляють публично, що нібито в Народнім Домі нема місця...

Оттак роблять наші киринники в Ню Йорку. Витворили собі протиукраїнські табори, встидають ся своєї народности, відносять ся ворожо до свого Народного Дому і йдуть жидів спомагати. А народна праця най пропадає, бо вони тільки дбають о те, щоби жидівська кишеня була все повна, тай силою пхають наш народний гріш в жидівські руки. А зверни тим „поступовцям" увагу, що вони тим наносять шкоду нашій народній справі, то вони тільки головою похитають, тай з досади скажуть: „Га, щож робити! Ходили до жидів наші діди, прадіти і наші тати, то й ми будемо ходити!"

Оттак наші інтернаціоналісти та большевики просьвічають український нарід. Учать його свою ґірко запрацьовану кровавицю нести до жида та дати жидови заробити.

Б. Дамян.

Іван Казанівський.

ПРО ВІДУЧУВАНЄ.

(Конець).

Виходить отже, що передівсім виховатeлї повинні самі себе відучувати лихих навичок, а опісля доперва брати ся за діло навчаня і відучуваня молодіжи. Учителї в школї, а родичі дома повинні бути взірцем усього добра для своїх дітий, зеркальним відбитєм добрих діл і поведінок. Вони мусять уважати на кождий свій рух, на кожде своє слово. Дїточий ум дуже чуткий і вразливий на зовнішні впливи. Тому отже, зважаючи на кождий свій рух, слово, житє сїмейно-домове і шкільне, а передівсім на окружене дітий від першої їх молодости, вчім їх лиш усього доброго, і то не лише самим навчанєм, але головно власним приміром житя. При вихованю уважаймо дуже на се, щоби дитина — припадком не збережена перед зовнішними впливами — не набрала лихих навичок і норовів, які опісля мусїлибисьмо відучуванєм викорінювати.

У вихованю не може бути нічого милїйшого над навчанє, але в повнім значіню сього слова; значить ся навчанє, якому ніщо не стоялоб на перепоні, яке було би вільне від всїляких шкідливих, зовнішних впливів.

Противнє навчаню відучуванє — є чимсь небажаним і немилим. Його не люблять діти, не дає воно вдоволеня учителям і родичам. Одним словом, відучуванє дуже немиле, хоча неминуче в раціональнім вихованю.

А кілько то дорогого часу забирає се нещаснє відучуванє: скільки зуживає енерґії, сил, саможертв і який воно має вплив на зміну дїточої вдачі!... Вже через тесаме, що витворює нетерпеливість і у навчаючого і у дитини, спричинює лихі наслїдки у вдачі сеї послїдної. Ніхто отже хиба дивуватись не стане, коли скажемо, що таке вихованє, при якім доводить ся послугуватись відучуванєм, хибнє і лихо ведене.

Славнозвісний російський поет, Пушкін, між иншим сказав і таке: „Дитина є батьком дорослого чоловіка". І справдї: будучність дитини можна вгадати по тім, яке вихованє одержала вона у своїй молодости. „Чим горнець накипить, тим його і чути". Як виховаємо молодь, таких мати-мемо й горожан, таку суспільність. А треба тямити, що суспільність, хоча-б і як численна була, складаєть ся тільки з одиниць. Добра дитина, ведена і виховувана як слїд від першої своєї молодости, буде доброю, примірною, трудящою і в будуччині. Противно, лиха дитина, самолюбна, горда, уперта, останеть ся і в будуччині такоюсамою. Так вихована одиниця сама собою і нічим в житю не буде вдоволена, а попри се станеть ся ще й тягаром для других, колодою для суспільности. Лихо вихована дитина не мати-ме спочутя на вид нужди і горя других, лихі вчинки виповнювати-муть порожнечу її житя, а подекуди навіть і вдоволенє із сповнюваня лихих вчинків.

Звертаймо отже більшу увагу на вихованє наших дітий, не глядім на них як на немовляток! Завернім на правий шлях; пошануймо в наших дітях будучих горожан, великих людий народного відродженя. Виховуймо наші діти не як діти, а як дорослих людий. Навчім ся так кермувати їх душею і умом, аби в них опісля нічого не лишалось до відучуваня. Тим робом ми позбудемось наслїдків, прикрих для нас і наших вихованків.

Може хтось на се сказати, що таке вихованє — се утопія; що ідеальне вихованє в практиці є річию немислимою і що його радше можна назвати ідеальною мрією...

Таке говорити можуть люди, які запізно взяли ся до раціонального виховання своїх дітий. Хто-ж займаєть ся вихованєм дітий від найпершої їх молодости систематично, чергово, з узглядненєм найновійших вимог педаґоґії, сей певно не стане нарікати на наслідки своеї праці і не журитись-ме потребою відучуваня.

Лад і порядок у вихованю — се основа. Але, виховуючи діти навіть найпримірнійше, не переставаймо бути витривалими і пильними у своїм завданю навіть на часочок, не відвертаймо нашої уваги анї на хвилиночку від наших вихованків. Нам треба се зрозуміти, що ми маємо заниматись не лиш вихованєм дітий; розвиваючий ся ум доростаючої молодежи потребує з нашої сторони ще більшої опіки, ніж дїточий. Не вгаваймо отже, бо шлях виховання не має кінця; його не можна подїлити на кляси і лїта, — він ферій і сьвяточних днів не знає!

„Нагинай дерево поки молоде!"

Приучуймо дітвору усього добра замолоду!

В нинїшних часах чуємо на кождім кроці нарікання на лихі обичаї у молодіжи, поклики до їх поправи і спрямованя на правий шлях. Ми навчаємо доростаючу молодіж добра, але дорогою відучуваня; значить ся, справляємо хиби і ошибки, поповнені не дітьми, але таки нами самими, їх вихователями і учителями. І кого-ж нам тут винувати за непотрібне відучуванє: чи не нас самих?

Але відучуванє в нинїшних часах буває на порядку дневнім, хотяй його й не повинно бути. Сумна се, але правдива дійсність. Не закладати-ж нам рук, але братись до дїла правдивого вихованя грядучого, невинного поколїня, та бодай його охоронити перед наслідками, які доводять до прикрого відучуваня. А де вже мусимо послугуватись відучуванєм, там і його примінюймо, але примінюймо розумно, пізнавши наскрізь дїточу душу, її добрі й лихі сторони.

Хто хоче добре виховувати, мусить передівсім сам бути добре вихований, бо: які родичі — такі і їх діти; який учитель — така й школа.

„Яблоко недалеко відкотить ся від яблінки" — каже народна приказка — і правду каже.

Той тільки зможе добре виховати молодіж, хто заздалегідь наскрізь пізнає її норови, навички, її душу. Коли ми зможемо так покермувати душею, умом дитини, що вона від перших хвиль пізнавати і находити-ме ріжницю між добром а лихом, між красою а поганию; коли та дитина зразу думкою і почуванєм хилитись-ме до чесноти і правди, які опісля словом і ділом проявляти-ме; коли гидитись-ме брехнею, хитростию, підлестивостию і взагалі зненавидить всїлякі лихі дїла, — ми можемо бути певні, що та дитина і в будуччині не змінить своїх поглядів, слів і діл, а стане хосенною одиницею в суспільности.

В справі вихованя дітий і молодіжи школа й сїмя повинні подати собі руки до спільної праці. Коли одна і друга, злученими силами, від першої молодости дітвори, поведе вихованє її як слїд, — в такім разї позбудемо ся в будуччині так немилого і прикрого для них і нас самих відучуваня, бо воно буде вже непотрібне.

А нинїшну молодіж, покищо, навчаймо і відучуймо!

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ З НЮ ЙОРКУ І ОКОЛИЦІ! ПОЗІР!

Заходом товариства „Вільні Козаки міста Львова", від. 143 У. Н. Союза відограють аматори Укр. Народної Громади в Ню Йорку

„НЕВОЛЬНИК"

драму в 5. діях М. Кропивницького

В СУБОТУ, 2. ПАДОЛИСТА (НОВЕМБРА) 1918 Р.

в Українськім Народнім Домі, 217-19 Іст 6-та ул., Ню Йорк.

Початок о годинї 7.30 вечером.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Василь Коваль, старий запорожець ....п. М. Мелешко
Ярина, його дочка ....п-на А. Ґрещуківна
Оксана, дівчина сусїда ....п-на К. Іваночківна
Степан, його годованець ....п. П. Вацлавський
Недобитий, Запорожець ....п. Е. Жуковський
Опара, Запорожець....п. І. Побіденко
Голощук, Запорожець...п. А. Порило
Неплюй, Запорожець ....п. П. Безталанний
Недорізаний, Запорожець.....п. Я. Д.
Покришка, Запорожець..........Н. Н.
Подорожний, Запорожець....п. Ільків
Джура, Запорожець.............п. І. В.
Проводир, хлопець..............Н. Н.

Вступ І-шний ряд 75 ц., ІІ-ний ряд 50 ц., місця стоячі 35 ц.

Товариші і Товаришки! Як відомо Вам, що українські аматори при Українській Громадї в Ню Йорку відгравають театральні штуки як слїд, з чутєм. Тож заповідаємо наперед, що ся драма випаде як найдокладнійше, в дійснім образї житя нашої минувшини. Братя і Сестри, дїти одної неньки! Нехай не знайдеть ся між Вами анї одна людина, яка не прийшлаб подивитись на се представлене. Тут побачите живий образ кріпацтва наших предків за часів турецької неволї. Не одному покотять ся сльози, як побачить на сценї сю неволю, кайдани, грабіжи і гнетеня, які пережив наш нарід. Дорогі Родимці! Товариство Вільні Козаки міста Львова запрошує Вас всїх. Хто любить історичні події, хто шанує свою національність, нехай прибуде на наше представлене, а певно не пожалує.

Хто знов не мав нагоди стати членом нашої рідної організації, опікуна нашого житя на чужинї — то також будемо приймати без вступного до Товариства, а до У. Н. Союза після статута. Наше товариство приймає також членів з переступними листами. Виплачує своїм членам належачий бенефіт для хлопців по 6 долярів тижнево, а дівчатам 5 долярів. Підчас смерти платить 100 долярів. Тож спішіть ся заки не запізно.

За добру обслугу гостий ручить
129-30 КОМІТЕТ.

Тікета можете набути наперед у: Якима Кирича, 110 Іст 3-та улиця, або М. Никифорчина, 413 Іст 5-та улиця.

ВОЄННІ ВІСТИ.

(Продовжене зі стор. 1-шої).

(True translation filed with the Post master at Jersey City on October 30 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Фюме все ще в руках Хорватів

ПАРИЖ, 28. жовтня. — Німецькі часописи доносять, що збунтовані хорватські війска ще й доси держать у своїх руках пристань Фюме.

Кореспондент з Ціріху доносить, що хорватські війска прогнали війска мадярські, які були туди прислані для здавленя ворохобні.

Відневи грозить голод.

АМСТЕРДАМ, 24. жовтня. — **Відневи грозить кріза з причини браку поживи.** „Фосіше Цайтунг" доносить, що до Берліна і Дрезден прибули австрійські делеґації з просьбою о поміч.

Місто Відень має поживи лише на три тижні. Чеські селяни і зелізничі робітники здержали довіз поживи з Галичини.

Безробітє в австрійських промислових містах щораз більше. Фабрика оружа „Скода" увільнила з праці 12.000 робітників з причини браку сирих матеріялів.

Заповідають конець Австрії.

БЕРНО, 29. жовтня. — **„Сьвітова війна не потриває вже довше, хиба кілька днів; ми мусимо здержати даремний пролив крови"**, пише німецька соціялістична часопись „Форвертс", яку вважають під теперішну пору орґаном німецького правительства.

„Війну викликав австрійський бюрократизм, який вислав був ультимат Сербії. Упадок Австрії закінчить війну", пише дальше тасама часопись.

———o———

Чорногорський король за злукою Чорногори з Юго-Славією.

ПАРИЖ, 29. жовтня. — Король Николай Чорногори вислав заяву до юго-славянського правительства, в якій, висказуючи свою радість з приводу відповіди президента Вілсона Австрії, сказав:

„Я заявляю урочисто, що Чорногора мусить війти в склад Юго-Славії".

Король заявив ся за зфедералізованєм Юго-Славії, в котрій кождий край мав би рівні права і міг задержати свої власні права, інституції і релігію.

ПОВІДОМЛЕНЄ І ПОДЯКА.

Українці в Стемфорд, Конн., закупили бондів четвертої Позички Свободи за $13.200. Позаяк осібного комітету для сеї позички Українцї в Стемфорді не могли завести, то все таки обовязок свій сповнили, бо всї члени громади пильно глядїли, щоби українські підписки були зазначені: „The Buyer is a member of Ukrainian Community organized for purpose of aiding U. S. in War Work", за що екзекутива Української Громади в Стемфорд, Конн., сею дорогою всїм своїм громадянам складає сердечну подяку. Осібно дякує Вп. І. Бойкови з Бріджпорт, Конн., за безінтересовну ласкаву співучасть на вічу перед кампанією.

ЗА ЕКЗ. КОМ. УКР. ГРОМАДИ:
І. Каштанюк, секр.

БРУКЛИН, Н. Й.

Подаєсь до відомости, що річні збори читальні „Просьвіта" в Бруклині, Н. Й., відбудуть ся в неділю, дня 3-го падолиста с. р., по вечірни, в гали церкви Сошествія св. Духа, ч. 162 Норт 5-та улиця. По зложеню звіту з цілорічної діяльности сеї читальні, будуть порішені і инші важні справи, а опісля вибір уряду на рік 1919.

Упрашаєсь членів о зворот випозичених книжок перед зборами. Також будесь принимати нових членів після статута. Упрашаєсь о як найчисленнійшу участь. 130

ЗА УРЯД ЧИТАЛЬНІ „ПРОСЬВІТИ":
Іван Гунька, предсїдатель,
Володимир Яськевич, секретар,
Михайло Заверуха, касієр.

ПОЗІР! ПОЗІР! ПОЗІР!

ПАСЕЙК І ОКОЛИЦЯ!

Пращальний концерт пароха о. В. Меренкова перед відїздом до армії.

З нагоди відїзду о. Василя Меренкова, пароха при церкві св. Николая в Пассейку, Н. Дж., на посаду капеляна американської армії

відбуде ся

ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ

В НЕДІЛЮ, 3. ПАДОЛИСТА

в KANTERS AUDITORIUM,
261 Monroe Street, Passaic, N. J.
з слідуючою програмою:

ЧАСТЬ І.

1) Вступне слово......о. В. Меренків
2) а) The Star Spangled Banner.. ....діточий хор
б) „За Тебе Україно", Щурат-Людкевич..........хор мішаний
3) „Думи мої", Шевченко, Воробкевич-Топольницький...хор мішаний
4) „Тополя", Шевченко, деклямація, ...п-на Ю. Садовська
5) „Ах, деж той цьвіт", Нижанковський, тенорове сольо, аком. пяно, відспіває..........п. Т. Лазука
6) „Степова пісня", вязанка народних пісень, на мішаний хор, упорядкував о. В. Меренків.......... ....хор мішаний

ЧАСТЬ ІІ.

1) Слово про Шевченка............ ....о. Ф. Ваціцин
2) „Україна", Давидовського....... ....хор мішаний
3) „Минають дні", Шевченко-Лисенко, барітонове сольо, відспіває наш молодий артист-співак ....п. І. Палажій
4) „До Основяненка", Шевченко, деклямація ....п. В. Мельничук
5) а) „Чого менї тяжко"; б) „Чуєш брате мій"; в) „Гей у лузї", Шевченко-Волошин ......хор мішаний
6) а) „My country".
б) Вже воскресла Україна.

Хори під управою **о. В. Меренкова.**
Акомпанямент фортепяновий обняли Miss Josephine Keily і Miss Margaret Palay.

Початок точно о годині 7-ій вечер.
Вступ: $1.00, 75 і 50 ц., Ґальєрія 50 ц.
Просить ся дітий на салю не брати.

Парохія запрошує на сей концерт всїх знакомих як з Пассейку так і околиці. 130-31

ПОЗІР! МОЛОДІЖ ПОЗІР!

Тов. Драм. Кружок в Дерби, Конн.

— устроює —

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 2. ЛИСТОПАДА 1918 Р.

в Сентрал гали, межи 133 і 129 Мейн улици.

Вступ від особи 25 цнт.

Забава ся буде переплітана продукціями співу, товариського хору і летучою почтою. 130-31

Прийдіть повеселитись і почути милозвучних пісень. — КОМІТЕТ.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

Пошукую **ІВАНА МИСЬКІВ** і доношу йому, що його син Стефан помер 27-го жовтня а жена лежить хора. Близші відомости дістане, коли звернесь до своїх краянів Михайла Миськова і Блажея Свіршко, Curtis Bay, Md. 130-32

Пошукую **СТЕФАНА БАСА**, з Острова, пов. Сокаль. Перебував в Бруклині. Хто би о нїм знав або він сам, прошу зголоситись на адресу: PETER PULUHA, 216 First Ave., Spokane, Wash. 129-30

Пошукую свого шваґра **ВАСИЛЯ ДЕМЧУКА.** Давнїйше перебував в Монтреал, в Канаді. Хто би о нїм знав або він сам, прошу зголоситись на адресу: TYMKO HNATIUK, Box 559, Hudson, N. Y. 30-32

Пошукую своїх шваґрів **ФРАНКА СТАХІВ і ТОМКА ВОЛОЩАКА,** з села Старий Милятин, повіт Камінка Струмілова. Хто би о них знав або вони самі, прошу зголоситись на адресу: ANDREW TYMCHYSHYN, 767 McKinstry St., Detroit, Mich. 30-32

В дуже важній справі пошукую свого вуечного брата **ГРИЦЯ КИРИЛУ.** Має перебувати в Пенсильванії. Хто би о нїм знав або він сам, прошу зголоситись на адресу: MISS MARY HAMONING, Box 204, Hillsville, Pa. 129-31

Пошукую свого товариша **ІВАНА ХАМЧУКА.** Перебував на Evansville, Pa., опісля перенїс ся до South Bethlehem, Pa. Хто би о нїм знав або він сам, прошу зголоситись на адресу: F. KMET, 590 Hazard Road, Palmerton, Pa. 128-30

Пошукую своїх товаришів **ВАСИЛЯ БОЙЧУКА** з села Зибранївки, пов. Снятин і **МИКОЛУ ОЛІЙНИКА** з Давидиизруба, пов. Сторожинці, Буковина. Давнїйше перебували в Канадї, а тепер мають перебувати в Злучених Державах. Хто би о них знав або вони самі, прошу зголоситись в важній справі на адресу: L. MELESCHUK, 126 Peel St., Paterson, N. J. 28-30

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Лист з Аляски.

З Кеннікот, Аляска, з копальняних піль Бананза, ми одержали отсей лист, датований 5. жовтня 1918 року: — Я перечитав у „Свободі" оголошенє, щоби повідомити, де є добрі і поплатні майни. В Алясці є добрі майни і поплатні, а також безпечні, бо се копальнї міди, то навіть ніде не тимбрують. Платня: 5 долярів за вісім годин і компанїчний харч; добрий, що ліпший уже не може бути. Тільки що одного цукру бракує, але се лише під сей час. На контракті тут не роблять; тільки в однім „дрифтї" на три тисячі стіп, бо хочуть получити Бананзу з Ґлязер Майн. Про инші копальнї я не описую, бо знаю, що ніхто не поїде, бо се задалеко і подорож дорого коштує. Зі Сієтл, Ваш., я заплатив 90 долярів. Може хто з мого села Білокерниць, підгаєцького повіту, хоче знати, де добрі майни, то нехай напише до мене. Але тут майни лише для самотних дуже добрі. Тут зима; літа дуже мало, лише тоді, як сонце сьвітить три місяці, як день так ніч. Сніги і леди по горах стоять тут вічно. Не знаю, як тамтуди, коло вас, платять в майнах. Може дехто цікавий напише до „Свободи", а я прочитаю. Варта тут бути, хочби тому, щоби побачити, як „Сибір" виглядає. — **Никола Штогрин.**

Інфлюенца в Дітройт.

Інфлюенца змагаєть ся тут вже від двох тижнів, наслідком чого замкнено всі церкви, школи і театри. Ніяких зборів, віч, концертів ані вечерниць уладжувати не вільно. Епідемія забирає від 60 до 70 жертв денно. Хорих на інфлюенцу лежить дуже много. Хотячи одержати лікарську поміч, треба чекати на лікаря від самого рана до вечера, а часом аж до півночи. Кілько померло доси Українців на згадану недугу, сього покищо не можна точно означити, однак втрати серед Українців також є немалі. — **(Б).**

Посмертна згадка.

В суботу, 12. жовтня б. р., помер Йосиф Шупер, дякоучитель в Майнерсвіл, Па. Причиною смерти була епідемічна інфлюенца. Покійний брав живу участь в народнім житю. Був орґанізатором товариства ім. Богдана Хмельницького, 126 відділу Українського Народного Союза. Походив родом зі села Верхрати, равського повіту в Галичині. Був добре знаний в Бруклинї, Н. Й., і в Пасейку, Н. Дж., де все щиро працював для народної справи. В останних часах проживав у Майнерсвіл, Па. Помер в 35 році житя. В старім краю оставив жінку і двоє дітий.

Новий страйк кравців в Ню Йорку.

Минувшого понеділка в Ню Йорку вийшло на страйк 15.000 робітників, мущин і женщин, занятих в робітнях хлопячої одіжи. Страйкери домагають ся 20% підвишки платнї і признаня 8-годинного дня праці.

Оскаржено шістьох вісконзінських соціялістів.

Лава присяжних федерального суду у Мілвокі, Віс., оскаржила шістьох соціялістів, між ними пятьох кандидатів до парляменту або до сойму. Оскарженими є: Віктор Берґер, кандидат до парляменту; Луіс Арнольд, секретар стейтової соціялістичної партії і кандидат на стейтового сенатора; Едмунд Нелмс, кандидат до парляменту; Оскар Амерінґер, кандидат до парляменту; Леон Кржицкий, кандидат до парляменту; і панна Єлисавета Томас, предсідателька соціял-демократичної друкарської спілки, яка видає ґазету „Мілвокі Лідер".

Скаржить за напад в звязи з позичкою свободи.

І. Томпсон з Бруквіл, недалеко Шарон, Па., заскаржив до суду девять осіб, між ними кількох поліцаїв і банкирів, о 35.000 долярів відшкодованя. Томпсон каже в оскарженю, що вони ушкодили його на здоровлю, викинувши його з дому в ночи, коли він відказав ся купити бонд позички свободи.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

М. К., Шікаґо, Ілл. — Дописи, невідповідні до поміщеня в „Свободі", нищать ся зараз по надісланю до редакції.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Справа границь України.

Предсідатель московської мирової делеґації, др. Раковський, удїлив співробітникови „Новой Жизни", слідуючі інформації про хід московсько-українських переговорів: Підчас переговорів обі сторони предложили мапи з будучими границями обох держав. Мапа, предложена українською делеґацією, занимає пять повітів Білоруси, цїлу Чернигівщину, два повіти орлівської губернії, три четвертини Курщини враз із Курском і більшу часть Вороніжчини. З донського округа домагаєть ся Україна донецького повіту, причім Ростів і Таганріг мали би остати ся при Росії. Через Азовське море гранична лінія мала би йти від місця на північ від Єльска. Крім того Україна домагаєть ся Криму.

Дивний пожалуваня стан галицької почти.

Почтові відносини в Галичині представляють ся тепер катастрофально, а причиною сего має бути разяча недостача почтових урядників у всіх дирекціях, та послугуванє невправленим персоналом урядничим, в многих случаях до такої служби цілковито непригожим. Крім сего почта з усею рішучостию служить війску, а на другім місци ставить потреби цивільного населеня. Звісним фактом є, що телеґрафічні депеші цивільної публики ідуть звичайною почтою, помимо того, що за них побирають потрійну оплату. Листова почта не функціонує. Брак відповідної служби амбулянсової відбиваєть ся найфатальнійше на публиці. Нераз цілими тижнями люди чекають на листи, котрі нераз мають принести їм життєвої ваги відомости. На сто пачок пересічно 90 проц. приходить вже обрабованих в часі їзди. Пакети розкрадаєть ся в дорозі, а зі сторони властий нема ніякої ініціятиви, щоби запобічи рабункам, за котрі сотки тисяч платить почта пошкодованим. Головно належить винити за сї непорядки начальну управу галицьких почт, котра не має в собі горожанського почутя, зрозуміня потреб публики і витривалости, конечної до направи сих невідрадних відносин.

Доля московських журналістів.

Київська телеґрама доносить, що в Москві тепер є 1.800 журналістів, які опинились без ніяких средств до житя. Протягом серпня 1918 року 15 журналістів поповнило самовбийство.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 64, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінґ відбудеть ся дня 3. падолиста в німецькій гали під числом 435 Мейн стр. Просить ся прийти і вирівнати свої довги. — І. Верхоляк, секр.

ВСЯЧИНА.

Як управляєть ся Колюмбійський Округ.

Колюмбійський Округ, по анґлійськи Дістрікт оф Коломбія, се невтральна територія у Злучених Державах з поверхнею 64 квадратових миль американських. До 1871 року ся територія належала до стейту Мериленд, а в тім році зроблено її самостійною і призначено на місце для федерального правительства Злучених Держав. Тут і находить ся тепер місто Вашінґтон, столиця найбільшої американської републики. Населенє округа числить тепер понад 500.000 душ. Справами сеї територїї управляє федеральний парлямент, який визначує в тій цїли трох комісарів. Між населенєм округа в останних часах почав ся рух, аби власти Колюмбійського Округа були вибирані мешканцями сеї територїї, але се покищо є лише дуже незначним рухом.

Кістяні недуги лічать мінеральною солию.

Др. Фредерік Прідґем, лікар у шпитали Джана Гопкінса в Ню Йорку, запропонував американським федеральним властям свій новий винахід для лїченя таких кістяних недуг, як — ґанґрина, сухоти костий і т. п. Новий лік, се ніщо инше лише мінеральна сіль, яку у відповідний спосіб приготовляєть ся для хорого. Др. Прідґем каже, що він практикував уже сей винахід на 60 своїх пацієнтах, які, здавало ся, були невилічимо хорі на ріжні недуги костий. По основнім лїченю мінеральною солию всі вони подужали.

Відважні дослідники.

Двох учених дослідників вульканїчних матерій, один з них Американець, рішили ся на дуже ризиковний крок. Вони іменно оба спустили ся в кратер вульканїчної гори Везувій, коло Неаполю в Італії, аби довідати ся, чи Везувій спить, чи працює. Спустившись до кратера, вони опинили ся нараз серед страшних підземних трясень і гуркотів. Се однак їх не відстрашило і вони спокійно через девять годин робили безперестанно досліди, хоч зі всїх сторін грозила їм смерть, — каже „Популар Меканікс".

Норвегія має новий спосіб для видобуваня морської соли.

Один норвежський інжинїр винайшов новий спосіб для видобуваня морської соли. Доси видобували її природним способом: при відпливі моря вода лишала сіль на берегах і білинах, а тоді її забирано. Новий спосіб, винайдений норвежським інжиніром, полягає на штуці. Пускаєть ся в море електричні дроти і при помочи електрики огріваєть ся воду. Огрівана електрикою вода видає з себе більшу скількість соли ніж звичайно. По відпливі моря сіль збираєть ся і огріваєть ся знова електрикою, підчас котрого то процесу одержуєть ся крім звичайної соли також маґнезію, йод і инші лікарські продукти.

Французи а Сагара.

В Африці є просторий кусень землї, яка стоїть пусткою. Се Сагара, непрохідна пустиня. Доси ся пустиня лежить незаселена, але Французи кажуть, що її жде сьвітла будучність. Вони іменно уважають, що Сагара була би дуже урожайною землею, коли би мала лише воду. І тому власне Французи роблять тепер пляни наводнюваня Сагари. Крім того французьке правительство задумало побудувати через Сагару зелізничий шлях, який ішов би від Середземного моря через Сагару до озера Чад, в Судані, а відтак на полудне через Конґо до берегів Катанґи.

Міст на ріці Шрінаґар.

Є всякі мости в сьвіті: старі, сильні, зелізні, деревляні, бетонові, довгі і короткі, але мешканці місцевости Кашмір, в північній части Британської Індії, куди перепливає ріка Шрінаґар, мають найцікавійший міст в сьвіті. Сей міст є побудований з трох сильних шнурів, або красше сказати: — з трох линв. Через ріку, широку на 250 метрів, тягнуть ся три линви; одна йде трошки низше від двох прочих. По тїй, яка висить низше, ступаєть ся ногами, а дві висші служать за поруче для рук.

Одна бараболя достарчає людському орґанізмови стільки крохмалю, що одна кромка хліба.